

Til: Partileder Trine Skei Grande, Venstre

Oslo, 14. september 2017

Innspill til regjeringserklæring

Forum for utvikling og miljø - et nettverk av 50 norske organisasjoner - gratulerer Venstre med valget. Med de regjeringssammensetninger som nå er mulige vil Venstre få en meget viktig rolle som vaktbikkje for at Norge tar ansvar for viktige menneskerettighets-, utviklings- og miljøspørsmål. Her er noen områder der regjeringen – og Venstre - kan gjøre en forskjell, og har mulighet å vise godt lederskap og ansvarssevne i en regjeringserklæring.

En trinnvis handlingsplan for å nå FNs 17 bærekraftsmål

Det er bred politisk enighet om at FNs 17 mål for bærekraftig utvikling, som ble undertegnet av Norge og resten av verdenssamfunnet i 2015, fordrer en helhetlig tilnærming til norsk politikk - innenriks og internasjonalt. Forum for utvikling og miljø mener at de må danne bærebjelken i all norsk politikk, og er glad for at Venstre, KrF og Høyre refererer til bærekraftsmålene i sine partiprogram, og ønsker å lage en handlingsplan for å implementere dem.

Norge må bidra til at utviklingsland når målene, samtidig som de også forplikter Norge til økt innsats hjemme. Selv om Norge ligger godt an til å nå mange av dem trengs det et krafttak for å nå enkelte mål, særlig for klima og miljø. For å lykkes i dette mener Forum for utvikling og miljø at det er nødvendig å lage en langsiktig og tverrgående handlingsplan som viser hvordan Norge trinnvis skal bidra til at bærekraftsmålene nås innen 2030. Planen må inneha spesifikke tiltak og vise sammenhengen mellom norske prioriteringer og bærekraftsmålenes konkrete delmål, og sikre at gjennomføringen av alle mål skjer i tråd med menneskerettighetene. Den må også bygge på en analyse av hvor Norge står idag sammenlignet med måloppnåelsen, og hva som skal til for at delmålene skal nås. I innstillingen til stortingsmeldingen «Felles ansvar for felles fremtid – Bærekraftsmålene og norsk utviklingspolitikk» skrev et Stortingsflertall at de «forutsetter at regjeringen også forelegger Stortinget en plan for hvordan Norge vil gjennomføre bærekraftsmålene, nasjonalt og internasjonalt». Stortinget, sivilsamfunnet og andre relevante parter som kan bidra positivt til bærekraftsmålene bør involveres i dette.

Norge trenger en egen utviklingsminister – en egen utviklingsminister vil være grunnleggende for oppfølging av en handlingsplan for bærekraftsmålene og for å sikre at det er samstemthet i norsk utviklingspolitikk. En utviklingsminister vil også synliggjøre prioriteringen av utviklingspolitikken til regjeringen og forhindre sammenblanding av utenrikspolitiske og utviklingspolitiske interesser.

Nødvendige og rettfærdige kutt i klimagassutslipp

Parisavtalens målsettinger om å holde den globale oppvarmingen godt under 2°C, og å etterstrebe 1,5°C, kan ikke nås med dagens ambisjonsnivå, som FN selv har slått fast¹. Den norske regjeringen må kutte utslippene allerede i dag, og sørge for at det nasjonale målet for 2020 nås, og at målet for 2030 økes. *Climate Action Tracker* rangerer Norges klimamål på 40% utslippsreduksjon innen 2030 som «medium», som tilsier et nivå som *ikke* gjør oss i stand til å holde global oppvarming til 1,5-2°C². Dette er heller ikke i tråd med Norges rettmessige ansvar, gitt vår enorme petroleumsbaserte rikdom og ønsket om å være pådriver og foregangsland.

Norges klimamål bør derfor styrkes betraktelig slik at det er i samsvar med vitenskapelige anbefalinger for å unngå oppvarming på over 1,5°C. Utgangspunktet for utslippskuttene bør være at de utføres hjemme, på norsk territorium, og at implementeringen begynner med en gang, uten å vente på at en avtale med EU forhandles ferdig. Norge bør, som en av verdens ti største oljeeksportører, gå foran og vedta at det ikke skal åpnes for nye konsesjoner, samt

¹ UNFCCC, 2015: "Synthesis report on the aggregate effect of the intended nationally determined contributions",

² Climate Action Tracker 2016; <http://climateactiontracker.org/countries.htm>

verne alle sårbare områder. En regjeringserklæring er et riktig og viktig sted å vise at regjeringen har en slik seriøs målsetting.

Klimafinansiering som tilsvarer Norges ansvar og forpliktelser

Parisavtalen forplikter rike land som Norge til å bistå utviklingsland med finansiering av både utslippsreducerende tiltak og tilpasning. Gjennomføringen av mange utviklingslands nasjonale mål - og oppnåelsen av Parisavtalen - er dessuten formelt betinget av klimafinansiering.

Som et rikt land med høye klimagassutslipp har Norge et stort ansvar for klimatilstand internasjonalt. Utrengninger hentet fra *The Climate Equity Reference Project*, som tar utgangspunkt i hvor stort historisk ansvar Norge har for globale klimagassutslipp, og hvor stor økonomisk kapasitet vi har tilgjengelig til å bidra til å løse klimakrisen, viser at Norge bør bidra med minst 1% av sin BNI i klimafinansiering per år fra 2025³.

En regjering som tar klimaansvar bør lage en plan for gradvis opptrapping til 1% av BNI i 2025, noe som må innebære minst en dobling fra dagens nivå innen 2020 (til 10 mrd NOK). I tråd med artikkel 9 i Parisavtalen skal dette telles i tillegg til eksisterende bistand, uten dobbelttelling, og bidraget skal være likt fordelt mellom tilpasning og utslippskutt.

Et bærekraftig og lønnsomt oljefond

Norges oljeproduksjon bidrar til klimaendringene, som i dag rammer de mest fattige og sårbare i verden, som samtidig er de med minst utslipp. Nå har regjeringen mulighet å bruke Statens pensjonsfond utland (SPU, Oljefondet) til å vise at Norge ønsker å snu på dette og å bidra til omstilling. En av de beste måtene å gjøre dette på, vil være å åpne for investeringer i unotert infrastruktur, i motsetning til kun aksjer. Flere nasjonale og internasjonale finanseksperter peker på hvor lukrativt dette markedet er, og at det er forenlig med fondets risikoprofil.

Oljefondet er verdens største statlige investeringsfond, og antagelig Norges kraftigste verktøy for klimafinansiering og et globalt grønt skifte. Fondets størrelse betyr at det har en viktig signaleffekt i verdens investormiljøer. Et mandat til å investere i unotert infrastruktur vil bidra til å redusere og unngå klimagassutslipp ved at nye prosjekter innen fornybar energi utgjør en stor andel av dette markedet. På den måten vil SPU være med å drive teknologiutviklingen framover og prisene på fornybar energi ned, samtidig som fondet vil få risikjustert avkastning.

Dersom SPU får investere inntil 5% av sin portefølje direkte i unotert infrastruktur kan det ifølge beregninger fra WWF gi utslippskutt som tilsvarer 35 ganger Norges årlige utslipp. I tillegg kommer gevinsten av at flere investorer vil velge å følge etter. En ny regjering bør derfor arbeide aktivt for at SPU skal få et nytt mandat der man også kan investere i unotert infrastruktur som reduserer utslipp.

Ansvarlig næringsliv og god finansiering for bærekraftig utvikling

Norge er et av verdens rikeste land. Det gir oss et stort ansvar for, og samtidig store muligheter til å bidra til å nå bærekraftsmålene, gjennom ulike økonomiske virkemidler, hjemme og ute. Gjennom bærekraftsmålene og *Addis Ababa Action Agenda* er Norge forpliktet til ambisiøse tiltak for å styrke finansiering for bærekraftig utvikling. I tråd med disse bør Regjeringen:

- jobbe aktivt for en *ny traktat om menneskerettigheter og næringsliv* i FNs menneskerettighetsråd. Norge kan spille en nøkkelrolle i arbeidet for et internasjonalt regelstyrt næringsliv, og bør samarbeide om dette med andre land som har troverdighet på menneskerettighetsområdet
- påse at næringslivet følger internasjonale retningslinjer og *standarder for ansvarlig næringsliv*, som FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper, og innføre obligatorisk aktsomhetsvurdering for menneskerettighetsbrudd for alle relevante norske selskaper. Regjeringen må sikre at det lønner seg å drive forretninger på en etisk og ansvarlig måte, og inspirere til innsats samtidig som at den må hindre virksomhet som ødelegger menneskers livsgrunnlag.
- iverksette tiltak for *større finansiell åpenhet og å hindre skatt- og kapitalflukt*: Grønne skatter og avgifter har potensiale til å både gi milliardinntekter og klimagevinst. Samtidig gjør skatteunndragelser, ulovlig kapitalflukt, hemmelighold og korrupsjon at milliardinntekter som kunne blitt brukt til å finansiere skole, utdanning og oppnåelse

³ <https://climateequityreference.org>

av de andre bærekraftsmålene, forsvinner ut av landet og inn i skatteparadiser. For å stanse dette kreves større finansiell åpenhet både i Norge og gjennom globale normer: Blant annet bør regjeringen etablere offentlig tilgjengelig, utvidet land-for-land rapportering for multinasjonale selskaper og fond som også omfatter skatteparadiser, samt offentlige eierskapsregistre som viser selskapers egentlige eiere. Myndigheter og privat sektor må stilles til ansvar, og et mer åpent, inkluderende og globalt samarbeid gjennom et mellomstatlig skatteorgan i FN bør etableres. Norge må også innfri sine forpliktelser under *Addis Tax Initiative* og doble støtten til skatterelatert bistand innen 2020.

- sikre *langsiktig bistand* som er nødvendig for bedre å forstå, forebygge og redusere ødeleggelse av naturressurser, klimaendringer, fattigdom, konflikt og andre forhold som driver folk på flukt. Flyktningkrisen krever ekstraordinære og friske midler som ikke må tas fra langsiktig bistand.
- fremme *gjeldshåndtering* som ansvarliggjør både långiver og låntaker: Nesten en tredjedel av alle land har alarmerende høye gjeldsbyrder. For å løse gjeldskrisen må kreditor og debitor ha et delt ansvar, UNCTADs prinsipper for ansvarlig utlån og låneopptak må overholdes, en uavhengig internasjonal mekanisme for gjeldshåndtering bør opprettes, og gribbefondvirksomhet forhindres.

Føre en samstemt politikk for utvikling

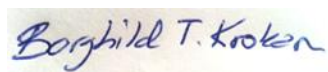
De globale utfordringene henger sammen. Derfor må tilnærmingen til å håndtere dem være integrert, helhetlig, tverrfaglig og tverrsektoriell. Dette til tross, norsk politikk er i dag ustemt på flere områder. To eksempler:

- Norge har vedtatt en Stortingsmelding for rene og sunne hav, men dumper fortsatt miljøskadelig gruveavfall i fjorder, og åpner i nytt lovforslag for mineralutvinning på havbunn i sårbare områder
- Regjeringen arbeider for menneskerettigheter, fred, utdanning, helse og våpenkontroll, men tillater samtidig norsk eksport av ammunisjon til De forente arabiske emirater og militært materiell til Saudi-Arabia. Disse er undertrykkende regimer som anklages for krigsforbrytelser etter å ha angrepet skoler og sykehus i Jemen, der situasjonen beskrives som verdens verste humanitære krise, med sult og kolera.

Regjeringens politikk må være samstemt og trekke i samme retning for en bærekraftig og inkluderende utvikling, menneskerettigheter og fred, slik at man ikke gir med den ene hånden og tar med den andre, og i verste fall undergraver norsk politikk. Tidligere i år annonserte regjeringen at UD vil etablere et nytt forum for samstemt politikk for utvikling i høst. Forum for utvikling og miljø mener dette er et godt initiativ. Det bør sikres at dette iverksettes med inkludering av sivilsamfunnsorganisasjoner og andre aktører.

Vi ønsker Venstre og den nye regjeringen lykke til, og ser fram til videre dialog.

Vennlig hilsen

Borghild Tønnessen-Krokan
Daglig leder
Forum for utvikling og miljø